

Мамонтов Ігор Олександрович

Заслужений юрист України,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри політичних наук

Київського національного університету будівництва і архітектури

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПРАВА ЯК НОВОЇ ГАЛУЗІ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Розвиток системи правового регулювання суспільних відносин в Україні в умовах глобалізації все більше відчуває взаємовплив існуючих усталених класичних галузей, що вже давно стало закономірною тенденцією у розвинутих країнах. Очевидним є той факт, що неможливо урегулювати однорідні суспільні відносини лише інструментарієм однієї галузі, навіть такої достатньо конкретно вираженої, як кримінальне право. Так, норми, що встановлюють основи кримінальної відповідальності, охоплюють широкий спектр регулювання суспільних відносин, де міжнародно-правовий вплив справляє чи не вирішальне значення: основи прав і свобод людини і громадянина, принципи *juscogens*, принципи недоторканості особистого життя та інші норми стали ідеологією кримінального законодавства. Так само інші норми справляють ефект міжгалузевого взаємопроникнення з метою удосконалення інструментів регулювання та заповнення правового вакууму у різних суспільних відносинах. На маргінесі таких зон спільного регулювання і формуються нові інститути і навіть цілі галузі права як суспільно зумовлені модерні елементи правової системи у цілому.

Не обходять дані процеси і таку сферу правового регулювання, як будівельні правовідносини, що регулюються здебільшого інструментами таких галузей, як адміністративне право, господарське право, цивільне право, трудове право, екологічне право тощо. Проте, широкий спектр залучення різноманітних інструментів у процесі удосконалення правових норм засвідчує об'єктивну тенденцію до виділення даного суспільно-правового феномену у окрему галузь, коли інституціоналізація видів регулювання суспільних відносин потребує галузевої консолідації, свідченням чого можемо вважати суспільну зумовленість кодифікації

норм регулювання суспільних відносин у сфері будівельної діяльності. Безперечно, актуальність підготовки Будівельного кодексу України засвідчує вірність розуміння трансформації міжгалузевого регулювання даної складної системи суспільних відносин у напрямі концептуалізації будівельного права як нової галузі у правовій системі України.

Підтвердженням даної думки вважаємо енциклопедичне визначення «Будівельне право», наведене Ю.С. Шемшученко у Юридичній енциклопедії України, де вчений визначив даний термін, як «...сукупність правових норм, якими регулюються сусп. відносини в галузі цив. і госп. буд-ва. Ці норми містяться у законах України, указах Президента України, постановах КМ України тощо. Значну частину Б. п. становлять буд. норми і правила, стандарти у сфері буд-ва тощо. Об'єктом Б. п. є сусп. відносини у сфері проектування, розміщення і буд-ва житл. будинків, госп. та ін. споруд. Метод Б. п. – комплексний. Провідними для нього є методи госп., цив. та адм. права. Б. п. ще не сформувався у самот. галузь права. Відповідне чинне законодавство досить розгалужене, але не кодифіковане. Б. п. вивчається як навч. дисципліна у будівельних та деяких ін. вузах України» [1].

Потрібно погодитись із даним визначенням, особливо у контексті еволюції галузевої концептуалізації, основним механізмом якої, поза провідним значенням доктринальних досліджень, вважаємо кодифікацію. Про актуальність і потрібність підготовки кодифікованого акту у сфері правового регулювання будівельної діяльності зазначають вчені-адміністративісти, зокрема О.В. Стукаленко [2, с. 299] подає структуру проекту Будівельного кодексу з урахуванням перспектив імплементації регулювання даних відносин у ЄС. Таким чином, вплив міжнародного права на процес кодифікації засвідчує галузеву однорідність усієї складності регулювання будівельних відносин, коли гармонізація і універсалізація норм є перспективою удосконалення сучасного законодавства, що відображає потреби галузі у сучасних умовах державотворення.

Виходячи з цього, вважаємо будівельні правовідносини значною мірою відокремленою сферою регулювання. Теорія права передбачає основні критерії галузевої відокремленості у системі права України. З цього приводу О.Ф. Скакун [3, с. 246] зазначає, що головним критерієм

галузевої відокремленості є наявність сукупності норм, що регулює якісно однорідні суспільні відносини з унікальним режимом правового регулювання. У такому разі якісно однорідними відносинами є відносини у сфері будівельної діяльності, будучи окремими та характерними відносинами, конкретно відмежованими від інших суспільних відносин. На наш погляд, суспільні відносини у сфері проектування, спорудження та експлуатації об'єктів будівництва і архітектури вміщують у собі різноманітні інструменти регулювання, кожен з яких окремо не здатний виступити абсолютним і самодостатнім комплексом регулювання, що підтверджує наведене вище визначення Ю.С. Шемшученка про комплексний характер методу будівельного права.

Процеси кодифікації будівельних норм засвідчують тенденцію до формування відносно самостійної сукупності юридичних норм – диспозицій (прав і обов'язків), що, на переконання О.Ф. Скакун [3, с. 246 – 247], визначають умови їх реалізації, та своєрідних санкцій, що наразі встановлюються нормами адміністративного, цивільного, господарського, екологічного та кримінального законодавства. Будівельне право має також відповідне інституційно-функціональне забезпечення – головний регулятор Мінрегіон із відповідною територіально-управлінською інфраструктурою, а також державні органи спеціальної компетенції, функціонування яких забезпечується комплексами законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, які виступають окремими інститутами правового регулювання будівельної галузі.

Отже, підтримуючи О.Ф. Скакун [3, с. 246] щодо розуміння основних критеріїв визначення приналежності сукупності норм права до галузі, констатуємо, що галузь будівельного права містить норми права, які регулюють сфери державного й господарського життя (зокрема, відносини у сфері будівельної діяльності), виникла на основі подальшого розвитку комплексних інститутів права, що утворюються на стику суміжних галузей права і користується режимами, які належать цим галузям. Окрім теоретичного розуміння будівельного права як окремої галузі, остаточне вирішення даної проблеми у осмисленні об'єктивності даного суспільно-правового феномену, на наш погляд, може бути реалізоване шляхом комплексного системного дослідження джерел

будівельного права та особливостей перспектив кодифікації правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері будівельної діяльності.

Література

1. Будівельне право [Електронний ресурс] // Юридична енциклопедія : В 6 т. /Редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Режим доступу : http://leksika.com.ua/16050107/legal/budivelne_pravo.

2. Стукаленко О. В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі: монографія / О. В. Стукаленко. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 376 с.

3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.